

ВІДГУК

офіційного опонента,

професора кафедри ортопедичної стоматології ДВНЗ «Ужгородський національний університет» МОН України, доктора медичних наук, професора Є. Я. Костенка на дисертаційну роботу доцента кафедри терапевтичної стоматології Української медичної стоматологічної академії МОЗ України Поповича Івана Юрійовича на тему «Прогнозування функціональних можливостей зубо-пародонтального комплексу у пацієнтів із генералізованим пародонтитом», подану до спеціалізованої вченої ради Д 44.601.01 при Українській медичній стоматологічній академії МОЗ України на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.01.22 – стоматологія

1. Актуальність теми дисертаційної роботи.

В сучасних умовах в практичній стоматології прогнозування ефективності і тривалості лікувального процесу пацієнта з генералізованим пародонтитом є актуальною і малодослідженою проблемою. Поліетіологічний характер, назвичайно складний патогенез та висока частота поширення генералізованого пародонтиту у населення України та світі з найпоширенішою хворобою в структурі пародонтологічної патології – генералізованим пародонтитом. Системний характер патогенезу при пародонтопатіях та багатовекторний характер наслідків захворювання на генералізований пародонтит призводить до того, що при хронічному перебігу зони уражень перетворюються у вогнища стоматогенної інфекції, які при зниженні неспецифічної резистентності організму, виникненні аутосенсibiliзації і хроніоінтоксикації зумовлюють виникнення численних захворювань травної, серцево-судинної, дихальної систем, призводять до порушення метаболізму, судинних, алергічних реакцій та інших патологічних станів організму. На сьогодні наявний достатній обсяг наукової інформації щодо взаємообтяжувального впливу пародонтопатій та захворювань серцево-судинної системи, зокрема щодо зростання ризиків настання гострих порушень мозкового кровообігу та раптової смерті у таких пацієнтів.

Саме тому, дисертаційне дослідження, проведене доцентом І. Ю. Поповичем є актуальним і необхідним для практичної і академічної стоматології в Україні.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Відповідно до вимог МОН України, представлена дисертаційна робота була виконана як фрагмент НДР кафедри терапевтичної стоматології Української медичної стоматологічної академії МОЗ України «Механізми впливу хвороботворних факторів на стоматологічний статус осіб із соматичною патологією, шляхи їх корекції та блокування» (№ держреєстрації 0115U001138)

3. Наукова новизна, значення отриманих автором результатів для науки і практики.

Дисертаційна робота доцента І. Ю. Поповича на тему «Прогнозування функціональних можливостей зубо-пародонтального комплексу у пацієнтів із генералізованим пародонтитом» є завершеною науковою працею, виконаною під науковим консультуванням д.мед.н., проф. Т. О. Петрушанко.

Наукова новизна одержаних автором результатів полягає в тому, що *вперше в Україні:*

- запропоновано комп'ютерну програму «Прогнозування витривалості зубів у пацієнтів із запально-дистрофічними змінами пародонта – «TER-PP», на основі якої за результатами клінічного й рентгенологічного обстежень зубів і тканин пародонта стоматолог отримує варіант рішення щодо вибору оптимального способу заміщення включеного дефекту зубного ряду залежно від функціонального стану опорних зубів і доцільності шинування зубів із патологічною рухомістю;

- отримано цифрові значення витривалості на навантаження верхнього й нижнього зубних рядів залежно від ступеня рухомості зуба, величини втрати епітеліального прикріплення й резорбції альвеолярного відростка навколо зуба, які визначаються за об'єктивними результатами діагностики парометром «Pa-on», періотестером і рентгенологічно;

- на основі дисперсійного аналізу проаналізовано взаємозв'язки глибини пародонтальних кишень, втрати епітеліального прикріплення, індексу кровоточивості ясен від характеру й інтенсивності впливу місцевих патогенних

факторів (зубних відкладень, каріозних і некаріозних уражень зубів, травматичної оклюзії, мілкого переддвер'я порожнини рота, короткої вуздечки губ, дефектів зубних рядів);

- значення коефіцієнтів детермінації дисперсійного аналізу вперше показали відсоток залежності ключових показників стану пародонта від наявності загальних хвороб і рівня вітаміну D у крові, а саме: показник глибини пародонтальної кишені – на 12,7% і 17,6%, втрати епітеліального прикріплення – на 13,2% і 18,9%, значення індексу кровоточивості – на 3,3% і 2,5% відповідно. Підтверджено, що інтенсивність запально-дистрофічних змін пародонта має зв'язок із рівнем соматичного здоров'я, станом психоемоційної напруженості людини, із віковою реактивністю, наявністю шкідливої звички паління;

- запропоновано експериментальну модель генералізованого пародонтиту у свиней, яка за даними біохімічних, цитологічних і гістологічних показників є найбільш прийнятною для дослідження тактичного підходу до відновлення дефектів зубних рядів у людини за наявності запально-дистрофічних змін пародонта;

- представлено цитологічну картину ясен свиней під час моделювання генералізованого пародонтиту, проведено гістологічне й морфометричне дослідження тканин пародонта, що оточують дентальний імплантат і адгезивну мостоподібну конструкцію, за умов наявності запально-дистрофічних змін пародонта;

- експериментально обґрунтовано вибір дентальних імплантатів з антиротаційним елементом для пацієнтів із низькою щільністю кісткової тканини щелеп, яка трапляється найчастіше при генералізованому пародонтиті; визначено їхню первинну і вторинну стабільність залежно від наявності антиротаційних елементів;

- уперше проаналізовано результати ефективності стратегії (етіологічний, патогенетичний, симптоматичний підходи) і тактики (індивідуалізація, комплексність, поєднаність, диференціація, курсовість лікування) курації пацієнтів із генералізованим пародонтитом у найближчі й віддалені терміни спостережень у осіб у підгрупах із позитивною й негативною динамікою. Доведено, що достовірно

більша кількість осіб із негативною динамікою у віддалені терміни при вищих ступенях розвитку пародонтиту має залежність від віку встановлення первинного діагнозу пародонтиту в чоловіків;

- виконано диференційований аналіз позитивної й негативної динаміки змін об'єктивних показників пародонтологічного статусу пацієнтів із різними ступенями розвитку хронічного генералізованого пародонтиту залежно від впливу на організм і тканини пародонта природних і соціальних хвороботворних чинників.

Теоретичне значення одержаних результатів полягає в доповненні теорії стоматології, загальної патології та внутрішньої медицини в частині розробки методології моделювання генералізованого пародонтиту у лабораторних тварин, уточнення даних щодо морфологічних особливостей розвитку експериментального пародонтиту, інтеграції титанових стоматологічних імплантатів у пацієнтів із генералізованим пародонтитом.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що в результаті виконаних доцентом І. Ю. Поповичем досліджень було:

- запропоновано модель генералізованого пародонтиту у свиней, яка може бути використана в експериментальних дослідженнях;

- створена комп'ютерна програма «Прогнозування витривалості зубів у пацієнтів із запально-дистрофічними змінами пародонта – «TER-PP» дозволяє на основі узагальнення результатів об'єктивного клінічного й рентгенологічного обстеження зубів і тканин пародонта визначитись у тактиці заміщення включеного дефекту зубного ряду залежно від функціонального стану опорних зубів у пацієнтів із генералізованим пародонтитом;

- отримано цифрові значення витривалості на навантаження верхнього й нижнього зубних рядів залежно від ступеня рухомості зуба, величини втрати епітеліального прикріплення й резорбції альвеолярного відростка навколо зуба, які необхідно враховувати для планування місцевих втручань у хворих на пародонтит.

- обґрунтовано взаємозв'язки стану тканин пародонта й наявності місцевих і загальних патогенних факторів різної природи зобов'язують враховувати їхню дію й зумовлені ними патогенетичні механізми при формуванні тактики

лікування пацієнтів із генералізованим пародонтитом.

- отримані результати лонгітудинального спостереження в динаміці лікування хворих на генералізований пародонтит дозволяють визначити терміни й фактори ризику виникнення ускладнень, побічних ефектів і погіршення клінічної ситуації в строки 3 роки диспансеризації зазначених пацієнтів;

- експериментальними дослідженнями доведено ефективність клінічного застосування й підтверджено доцільність використання дентальних імплантатів з антиротаційними елементами за наявності запально-дистрофічних змін пародонта для відновлення дефектів зубних рядів.

- сформульовані стратегія (етіологічний, патогенетичний, симптоматичний підходи) і тактика (індивідуалізація, комплексність, поєднаність, диференціація, курсовість лікування) курації пацієнтів із генералізованим пародонтитом дозволяють досягти в терміни 3 роки і більше вагомих позитивних результатів у вигляді стабілізації патологічного процесу: у $73,9 \pm 6,5\%$ осіб – при III ступені, $82,2 \pm 4,03\%$ – при II ступені та у $89,7 \pm 3,7\%$ хворих із I ступенем.

Впровадження результатів дослідження проводилося на етапах виконання роботи:

1) в практичну діяльність КНП «Черкаська міська стоматологічна поліклініка», стоматологічної поліклініки №1 Шевченківського району м. Києва, КП «Полтавський обласний центр стоматології – стоматологічна клінічна поліклініка»

2) в науково-педагогічну роботу кафедр терапевтичної стоматології Української медичної стоматологічної академії, Тернопільського національного медичного університету, ПВНЗ «Київський медичний університет», кафедри стоматології Харківського національного медичного університету МОЗ України, кафедри терапевтичної стоматології, кафедри стоматології дитячого віку і кафедри стоматології післядипломної освіти з курсом терапевтичної та ортопедичної стоматології ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

4. Ступінь обґрунтованості і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційна робота доц. І. Ю. Поповича базується на проведеному аналізі 506 наукових та нормативних

документів, присвячених проблемі, проведенні клінічних досліджень і додаткових інструментальних досліджень, динамічного спостереження та оцінки психологічного статусу у 230 осіб віком 25-65 років, клінічних і морфологічних досліджень в умовах експериментального пародонтиту у 13 свиней, функціональної і морфологічної оцінки результатів дентальної імплантації у тих же лабораторних тварин, виконання статистичної оцінки отриманих результатів.

Автор для вирішення поставлених завдань застосував арсенал сучасних методів дослідження, які відповідають профілю роботи, завдання дослідження було виконано повністю, мета дослідження досягнута.

Достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій обґрунтована вдало вибраним комплексом методологічних підходів і методів до вирішення поставленої мети і завдань, тому не викликає сумнівів і зауважень. Встановлені висновки та рекомендації побудовані на достатньому матеріалі, логічно підсумовують отримані результати та надають вичерпні відповіді на поставлені завдання дослідження.

Базами наукового дослідження виступили: кафедра терапевтичної стоматології, кафедра гістології, цитології та ембріології Української медичної стоматологічної академії, міжкафедральна науково-дослідно-навчальна морфологічна лабораторія Української медичної стоматологічної академії МОЗ України, ДП «Інститут свинарства і агропромислового виробництва Національної академії аграрних наук України», приватний стоматологічний кабінет «Ефект» (м. Полтава). Тривалість досліджень – 2010–2020 рр.

5. Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях. За матеріалами дисертації опубліковано одну монографію у співавторстві та 24 статті. 14 із яких у журналах, ліцензованих ДАК України, 2 статті – у закордонних журналах, 6 статей – у журналах платформи Web of Science, 1 стаття – у журналі платформи Scopus. Видано у співавторстві наукову монографію англійською мовою в Німеччині «Gums in normal and inflammation» (2015), методичну розробку, інформаційний лист. Отримано 5 патентів на корисну модель, 2 свідоцтва авторського права на твір, 1 нововведення.

Основні положення роботи доповідалися на таких наукових конференціях і конгресах: на науково-практичній конференції молодих учених «Медична наука – 2015» (Полтава, 2015); 3-му національному Українському стоматологічному конгресі «Стратегія розвитку стоматології в Україні» (Київ, 2015); науково-практичній конференції за участі міжнародних спеціалістів «Індивідуальна анатомічна мінливість органів, систем, тканин людини та її значення для практичної медицини і стоматології», присвяченій 80-річчю з дня народження професора М.С. Скрипнікова (Полтава, 2016); науково-практичному семінарі «Концептуальна пародонтологія» (Полтава, 2016); 74-му міжнародному Київському стоматологічному форумі ГО «Асоціація стоматологів України» (Київ, 2016); 14-му Північному конгресі (Марокко, 2017); науково-практичній конференції з міжнародною участю «Інноваційні підходи до лікування захворювань тканин пародонта: від Periо- до Impla» (Київ, 2018); на науково-практичній конференції з міжнародною участю ГО «Асоціація лікарів-пародонтологів України» «Системний підхід до лікування захворювань тканин пародонта очима практичного лікаря-стоматолога» (Київ, 2019); науково-практичній конференції з міжнародною участю «Ternopil dental summit» (Тернопіль, 2019); науково-практичному симпозиумі «Інноваційні методи лікування в сучасній стоматології» XIII Конгресу з міжнародною участю «Людина та ліки» (Київ, 2020).

Апробація результатів проводилася під засідань колективу кафедри терапевтичної стоматології Української медичної стоматологічної академії МОЗ України.

6. Оцінка змісту дисертації та автореферату, зауваження щодо оформлення

Дисертацію І. Ю. Поповича викладено на 326 сторінках друкованого тесту (у вигляді рукопису), з яких – основний текст нараховує 234 сторінок. Робота складається зі вступу, огляду літератури, опису об'єктів і методів досліджень, п'яти розділів власних досліджень, аналізу й узагальнення результатів досліджень, висновків, практичних рекомендацій, додатка, списку використаних джерел, який містить 506 найменувань, з них 339 кирилицею і 167 латиницею. Робота ілюстрована 62 таблицями і 74 рисунками. Дисертація побудована за класичною схемою,

написана сучасною українською мовою, науковим стилем.

У **вступі** автор ретельно обґрунтовує актуальність теми дисертації, обраний напрямок дослідження; сформульовано мету, визначено завдання, виокремлено об'єкт і предмет дослідження, перераховано методи дослідження; представлено дані наукової новизни, теоретичної та практичної цінності роботи, описано особистий внесок здобувача, наведено відомості про апробацію результатів дослідження, вказано число публікацій за темою.

Зауважень немає.

В **Розділі 1 «СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ НА РЕАКЦІЮ ПАРОДОНТА ПРИ ДІЇ ХВОРОБОТВОРНИХ ФАКТОРІВ (огляд літератури)»** на основі вивчення змісту 506 джерел наукової і науково-медичної інформації та нормативних актів автором проведено систематичний аналіз профільної літератури, висвітлені сучасні погляди на проблему пародонтопатій (генералізованого пародонтиту зокрема), проаналізовано різні етіологічні фактори та концепції лікування, терапевтичні стратегії у вирішенні клінічних завдань. Автором наголошено на відсутності комплексного підходу у прогнозуванні перебігу захворювання та ефективності його лікування. Розділ викладено на 36 сторінках тексту і розподілено на 4 підрозділи.

Зауваження: огляд літератури виконано за результатом вивчення 506 спеціалізованих, фахових джерел літератури та нормативно-правових актів, із них 303 джерела (за винятком нормативно-правових документів та офіційних коментарів до них, а також дисертаційних робіт) є давнішими 2015-го року. Тобто, глибина інформаційного пошуку у 60,00% джерел інформації перевищує 5-річну межу. Відповідно, огляд літератури мав бути більш актуалізованим. В окремих частинах розділу зустрічаються русизми та «кальки» із російської мови, орфографічні і стилістичні помилки.

Розділі 2 «МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ» викладено на 24 сторінках друкованого тексту і містить 6 підрозділів, в яких надано детальну характеристику обраних для дослідження об'єктів, описана суть застосованих методів дослідження. Для досягнення мети дослідження та виконання поставлених завдань була розроблена 4-етапна наукова програма досліджень, яка включала

застосування набору сучасних методів дослідження. Було виконано: загальноприйняте клінічне і стоматологічне, психологічне обстеження пацієнтів із генералізованим пародонтитом для визначення їхнього стоматологічного, соматичного статусу, окремих психофізіологічних характеристик; рентгенологічні (ортопантомографія, конусно-променева комп'ютерна томографія); функціональні (періотестометрія, використання системи «Pa-on parometer», ультразвукова й фотоабсорбційна денситометрія, УЗО органів черевної порожнини і щитоподібної залози); лабораторні для об'єктивізації оцінки загального й місцевого статусу, перевірки ефективності лікувальних заходів; цитологічні й гістологічні методи для вивчення реакції пародонта тварин в умовах експериментальних досліджень; біохімічні в експерименті для оцінки ступеня вираженості патологічних змін у організмі тварин; математико-статистичний аналіз для встановлення абсолютних величин досліджуваних показників і характеру їхніх корелятивних зв'язків, розробки основ прогнозування й визначення тактики лікування.

Зауваження: спостерігається нерівномірна наповненість пацієнтами клінічних підгруп – 68, 90, 46 і 26 осіб.

Розділ 3 «РОЛЬ МІСЦЕВИХ ХВОРОБОТВОРНИХ ФАКТОРІВ У ВИНИКНЕННІ ТА РОЗВИТКУ ГЕНЕРАЛІЗОВАНОГО ПАРОДОНТИТУ» викладено на 22 сторінках друкованого тексту без розподілу на підрозділи, в якому здобувачем наводяться результати клінічного обстеження пацієнтів групи дослідження, зокрема виявлення місцевих ризикових факторів в плані розвитку генералізованого пародонтиту. Наведені дані актуалізують сучасні тенденції у визначенні таких факторів та надають інформацію щодо частоти їх поширення, також поведений регресійний аналіз надає можливість встановити роль кожного із факторів у розвитку пародонтопатії.

Зауваження: розділ містить окремі стилістичні помилки та русизми, діаграми рисунків 3.1, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 3.7, 3.8, 3.9 – не містять повної інформації щодо легенди та одиниць вимірювання; розділ не має проміжних висновків, а одразу закінчується списком власних публікацій автора.

Розділ 4 «РЕАКЦІЯ СТАНУ ПАРОДОНТА ПРИ ДІЇ НА ОРГАНІЗМ ЗАГАЛЬНИХ ХВОРОБОТВОРНИХ ФАКТОРІВ» викладено на 14 сторінках тексту, без розподілу на підрозділи, в якому здобувачем наводяться результати визначення гіпотетичного впливу загальних несприятливих факторів на розвиток генералізованого пародонтиту.

Зауваження: автор чомусь відносить паління до захворювань, хоча це є шкідливою звичкою; наведення результатів регресійного аналізу без побудови графічних залежностей не дає повної картини впливу несприятливих факторів на розвиток генералізованого пародонтиту; розділ містить окремі стилістичні, орфографічні помилки та русизми, діаграми рисунків 4.1–4,6 – не містять повної інформації щодо легенди та одиниць вимірювання; розділ також не має проміжних висновків.

Розділ 5 «РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНКИ ВИТРИВАЛОСТІ ПАРОДОНТА ТА ЗУБІВ В НОРМІ ТА ПРИ РОЗВИТКУ ЗАПАЛЬНО-ДИСТРОФІЧНИХ ЗМІН ТКАНИН ПАРОДОНТА» викладено на 26 сторінках друкованого тексту без поділу на підрозділи. Ця частина роботи присвячена визначенню взаємозв'язків між досліджуваними показниками 230 пацієнтів, що було проведено за допомогою методу кореляційно-регресійного аналізу по 49 параметрам.

Автором наводиться демонстрація застосування розробленого програмного продукту для персонального комп'ютера «Прогнозування витривалості зубів у пацієнтів із запально-дистрофічними змінами пародонта» – «TER-PP», що є оригінальним і прогресивним прикладом виконання прогнозування перебігу захворювання та прогнозування ефективності лікування при генералізованому пародонтиті.

Зауваження: розділ є високоінформативним, але відсутнє збірне розлоге пояснення отриманих результатів в частині результатів регресійного аналізу, легенди діаграм містять підписи англійською мовою, наявна незначна кількість орфографічних та стилістичних помилок. Розділ також не має проміжних висновків

Розділ 6 «РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ» викладено на 24 сторінках друкованого тексту, він містить 1 підрозділ. В цій частині

роботи викладено результати цілої серії досліджень, виконаних на експериментальних тваринах і включали виконання гематологічних і біохімічних досліджень, цитологічних і морфологічних досліджень при експериментальному пародонтиті у свиней, а також дослідження первинної і вторинної стабілізації дентальних імплантатів та морфологічних ознак остеointegraції таких конструкцій у тварин із експериментальним пародонтитом.

Зауважень немає: розділ також не має проміжних висновків.

Розділ 7 «ДИНАМІКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЛІКУВАННЯ ПАЦІЄНТІВ ІЗ ХРОНІЧНИМ ГЕНЕРАЛІЗОВАНИМ ПАРОДОНТИТОМ» викладено на 38 сторінках друкованого тексту без виділення окремих підрозділів. В цій частині роботи автор застосовує на практиці результати власних досліджень, зокрема діагностично-лікувальний алгоритм для пацієнтів із генералізованим пародонтитом різного ступеня важкості із застосуванням власного програмного продукту та елементами індивідуалізації лікувальних схем і маршрутизації пацієнтів. Розділ є високоінформативним та є цінним для клініцистів.

Зауваження: розділ містить певну кількість стилістичних помилок, на с. 219 – некоректне формулювання клінічного діагнозу в представленні клінічного випадку, розділ також не має проміжних висновків.

Розділ «АНАЛІЗ І УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ» викладено на 23 сторінках друкованого тексту. Розділ містить короткий виклад досліджуваної проблеми, обраної методології вирішення поставлених завдань роботи, отриманих результатів власних досліджень. Розділ обґрунтовує наступні висновки роботи і практичні рекомендації.

Зауваження: на с.247 та в авторефераті наявні посилання на неіснуючий нормативний документ.

Наведені у дисертації **висновки** є обґрунтованими і достовірними, які надають відповіді на поставлені завдання, практичні рекомендації закономірно впливають з отриманих результатів.

Зауваження до додатку А та анотацій роботи: список власних праць автора, опублікованих за результатами дослідження, оформлено без розподілу на

праці, в який висвітлено основні результати, праці апробаційного характеру та праці, які додатково представляють результати роботи.

7. Питання

В рамках наукової дискусії хотілося би отримати відповіді на наступні запитання:

1. Чи можна вважати пародонтом комплекс тканин, який утворюється навколо дентального імплантата після його інтеграції?

2. Як калібрували тензометричну систему при дослідженні навантаження пародонта окремих зубів? Чи не викривляли дані еластичні властивості силікону відбитка (чи він завжди рівно еластичний, однаково в'язкий і чи стандартна його товщина між зубами і відбитковою ложкою)?

3. Чи не порівнювали Ви в моделюванні генералізованого пародонтиту у свиней застосування ізольованого травматичного фактора композитної реставрації як іншорідного тіла у вигляді накладки в новостворений дефект тканин пародонта, без застосування подрібнених мінералізованих зубних відкладень?

4. Як саме виводили тварин із експерименту? Передозування наркотичних анальгетиків чи забивали під седацією.

5. Якою була процедура видалення зуба у свині?

6. Чи не доцільно було б провести мультифакторіальний аналіз факторів впливу на розвиток генералізованого пародонтиту, а не тільки регресійний?

7. Як можна розцінювати рекомендацію по доцільності відновлення дефектів зубних рядів ортопедичними конструкціями із опорою на дентальні імплантати з огляду на той факт, що пацієнти із генералізованим пародонтитом зазвичай мають вищі ризики розвитку периімплантиту та мукозитів, з огляду на недотримання індивідуальної гігієни порожнини рота ?

ВИСНОВОК

Представлена на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук дисертаційна робота Поповича Івана Юрійовича «Прогнозування функціональних можливостей зубо-пародонтального комплексу у пацієнтів із генералізованим

пародонтитом» є самостійним завершеним науковим дослідженням, в якому отримані нові обґрунтовані результати, які в сукупності є значимим вагомим внеском у теоретичну і практичну медицину та визначають новий науковий напрямок підвищення ефективності стратегії й тактики курації пацієнтів із хронічним генералізованим пародонтитом на основі прогнозування функціональних можливостей зубо-пародонтального комплексу.

Зауваження, висловлені до роботи в ході опоненції, не мають принципового характеру і не знижують її наукової цінності.

За науковою новизною, актуальністю, теоретичною і практичною значимістю дисертація Поповича Івана Юрійовича «Прогнозування функціональних можливостей зубо-пародонтального комплексу у пацієнтів із генералізованим пародонтитом» відповідає вимогам п. 10 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року за № 567 (у чинній редакції), а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора медичних наук за спеціальністю 14.01.22 – стоматологія.

Офіційний опонент:

професор кафедри

ортопедичної стоматології

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

МОН України,

доктор медичних наук,

професор

Є. Я. Костенко

